

Håndtering av avfall etter ekstremvær

Under følger informasjon om avfallshåndtering, ansvar og rollefordeling etter forurensningsloven ifm. opprydding etter ekstremværhendelser.

Ansvar og roller i oppryddingsfasen

Kommunen

Kommunen har plikt til å motta husholdningsavfall etter forurensningsloven § 30.

Kommuner har myndighet for forsøpling i henhold til forurensningsloven § 37 og har ansvar for å følge opp forsøplingssaker i kommunen sin. Kommunene kan pålegge den ansvarlige for forsøplingen å rydde opp eller dekke kostnader noen har hatt til opprydding. I en flomsituasjon vil det være vanskelig å spore hvor avfallet stammer fra, noe som gjør det utfordrende å peke på en ansvarlig for forsøplingen.

Kommunene har ikke plikt til å rydde opp i forsøpling hvor det ikke kan pekes på en ansvarlig, og de har heller ikke gebyrinntekter som er ment å dekke slik opprydding.

Ved ulovlig forurensning som er knyttet til forsøpling, kan kommunen også gi pålegg etter forurensningsloven § 7 fjerde ledd.

Det er behov for å tydeliggjøre ansvar og roller for håndtering av avfall etter ekstremvær ved fremtidige hendelser. Kommunene må selv vurdere hvilke tiltak som er hensiktsmessig å iverksette lokalt.

Statsforvalteren

Etter forurensningsloven er Statsforvalteren blant annet delegert myndighet for visse industribransjer, og fører tilsyn med håndtering av næringsavfall. Statsforvalteren kan fastsette nærmere krav til avfallsanlegg for næringsavfall og kloakkslam, og er myndighet for destruksjonsanlegg. Statsforvalteren har også visse oppgaver som følger av beredskapsloven.

Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn

Miljødirektoratet bistår med rådgivning, og bistand i enkeltvurderinger ved behov. Statens naturoppsyn bidrar til tilstandsvurdering og opprydding i verneområder.

Grunneiere mv.

Kommunene har myndighet til å pålegge den ansvarlige for forsøplingen å rydde opp eller å dekke kostnader kommunen, eller andre, har hatt ved en eventuell opprydding.

En grunneier som er uforskyldt i forsøpling på dens eiendom, for eksempel der andres avfall har havnet på eiendommen på grunn av flommen, kan ikke pålegges å rydde opp etter forurensningsloven § 37.

Dersom det er kjent hvem avfallet stammer fra, kan det vurderes om denne kan pålegges opprydding eller kostnadsdekning. For eksempel dersom en bedrift har unnlatt å sikre løsøre og dette dermed medfører forsøpling. Dette er en vurdering som må gjøres i det enkelte tilfelle. Se Miljødirektoratets [veileder om forsøpling](#).

Hvis avfallet på eiendommen også medfører fare for ulovlig forurensning, plikter en grunneier å gjøre tiltak for å hindre at forurensning inntreier eller, hvis forurensningen har inntreidd, for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den, se forurensningsloven § 7 første og andre ledd. Plikten gjelder tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal unngås. Forurensningsmyndigheten kan pålegge den ansvarlige å treffe tiltak etter forurensningsloven § 7 siste ledd.

Hva er forsøpling – og hva er forurensning

Det er ikke alltid lett å avgjøre om et tilfelle er forsøpling eller forurensning, og i noen tilfeller kan det være begge deler. Avhengig av om avfallet defineres som forsøpling og/eller forurensning, vil ulike deler av forurensningsloven gjelde. Les mer om dette [på Miljødirektoratets sider](#).

Når er det akutt forurensning?

Akutt forurensning er i forurensningsloven § 38 definert som forurensning av betydning som inntreier plutselig og som ikke er tillatt. Ansvar for beredskap og aksjoner mot akutt forurensning er delt mellom private virksomheter, kommunen og staten.

Kystverket har ansvar for den statlige beredskapen mot akutt forurensning. Forsøpling kan også medføre (akutt) forurensning, men det må vurderes opp mot definisjonen i forurensningsloven § 6, og hver hendelse/tilførsel av noe som kan føre til skade og ulempe må vurderes enkeltvis når det gjelder ansvar. Selv om forsøpling som følge av et ekstremvær kan ha et stort omfang totalt sett, vil det meste av dette antakelig ikke rammes av bestemmelsene om akutt forurensning.

Avfallshåndtering

Avfall som har oppstått må håndteres etter bestemmelsene i forurensingsloven og slik at det ikke oppstår miljøproblemer. Avfallet kan inneholde miljøskadelige stoffer, være skjemmende og være til skade for naturen og dyrelivet. Det kan føre til blant annet forurensning av grunnen og vannforekomster, lukt, ulykke og helseskade og redusert bruksverdi for brukere av området.

Mellomlagring og oppsamling av avfall

Avfallet som samles opp, kan mellomlagres på en opplagsplass med tillatelse, jf. forurensningsloven § 29. Det kan også lagres på et egnet sted uten tillatelse i en begrenset periode. Dersom stedet ikke har tillatelse, må lagringen ikke medføre fare for forurensning (avrenning, spredning av avfall) eller virke skjemmende.

Sortering og materialgjenvinning

Avfallet bør, dersom det er mulig, sorteres i ulike avfallstyper og sendes til materialgjenvinning. Dette innebærer å sende avfallet til et godkjent avfallsmottak som tar imot denne avfallstypen.

Hvilke regler som gjelder for håndtering av avfallet avhenger av om avfallet er husholdningsavfall eller næringsavfall. Avfall som følge av flommen og oversvømmelsene, som privatpersoner samler opp, er husholdningsavfall. Kommunen har plikt til å motta husholdningsavfall etter forurensningsloven § 30.

Næringsavfall skal i henhold til forurensningsloven § 32 bringes til lovlig avfallsanlegg eller gjennomgå gjenvinning. I særlige tilfeller kan Miljødirektoratet gi samtykke til "annen disponering" av næringsavfall. Eksempler på slik annen disponering er nedgraving eller brenning på egnet lokalitet. Dette vil også være en siste mulighet og bør unngås.

Biologisk materiale slik som halm, trestokker og annet organisk materiale bør enten anvendes lokalt eller materialgjenvinnes. For håndtering av rundballer, fôr og gress – se Mattilsynets infoside [Ekstremværet «Hans»: Veiledning om fôr, forurensede grasarealer og skadde rundballer | Mattilsynet](#).

Landbruksplast skal samles inn og leveres til materialgjenvinnes etter avfallsforskriften kapittel 10a.

For håndteringen av *overskytende ikke- forurenset jord- og steinmasser* – se Miljødirektoratet sin [veileder M-1243: Disponering av jord og stein som ikke er forurenset | \(miljodirektoratet.no\)](#).

Kasserte *elektriske og elektroniske produkter (EE-avfall)*, *batterier og dekk* kan også leveres vederlagsfritt til forhandlere av slike, jf. avfallsforskriften §§ 1-4, 3-4 og 5-5.

Å legge avfallet på deponi bør være siste mulighet. Det er i utgangspunktet forbudt å deponere biologisk nedbrytbart avfall.

Kommunene må innhente tillatelse fra Miljødirektoratet for nedgravning eller annen håndtering. Miljødirektoratet kan ikke delegere myndighet til å gi samtykke til annen disponering til Statsforvalteren.

Etter oversvømmelser og flom kan det være risiko for å bli utsatt for smitte fra urent vann og jordmasser. Folkehelseinstituttet (FHI) har kommet med noen enkle forholdsregler kan beskytte de som skal rydde opp. Les mer på FHI sin infoside: [Smittevern ved opprydding etter flom | \(fhi.no\)](https://www.fhi.no/tema/smittevern-ved-opprydding-etter-flom).

Spesielt om opprydding i verneområder

Miljødirektoratet ønsker oversikt over hvordan ekstremværet har rammet de ulike verneområdene. Vi ønsker innspill fra statsforvaltere og verneområdestyrer om det foreligger behov for opprydding, eller andre tiltak for å gjenopprette tilstanden i områdene.

På visse tider av året kan det være ferdselsforbud i hele eller deler av verneområdet. Det er som regel om våren og på forsommeren, av hensyn til fugler som hekker. Enkelte områder er også spesielt viktig for fugler på trekk om høsten, eller til overvintring.

Hvor finner du informasjon?

- På [Lovdata](#) finner du forskrifter og vernebestemmelser for verneområder
- I [Rent hav](#) finner du oversikt over naturreservater og verneområder i kart
- [Kystinfo](#) og [Miljøstatus](#) er også gode verktøy for å finne ut hvilke hensyn du skal ta i ulike verneområder.

Hvis du er usikker på hvilke regler som gjelder, eller om en aktivitet eller et tiltak i et verneområde krever tillatelse, ta kontakt med forvaltningsmyndigheten for det aktuelle verneområdet. Dette kan være nasjonalparkforvaltningen, Statsforvalteren eller kommunen.

Kontakt i Miljødirektoratet om avfallshåndtering og forsøpling:

Anne C. P. Meaas

fagkoordinator for avfall og forsøpling, seksjon for avfall og grunnforurensning

anne.christine.meaas@miljodir.no